

स्थानीय रोजगार रणनीति २०८२ - २०८७

जगन्नाथ गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
जुङ्डी, बाजुरा

रणनीतिबारे

नेपालको संविधानमा उल्लेख भएको संघीय शासन व्यवस्था बमोजिम स्थापना भएका ७५३ वटै स्थानीय तहहरूले आर्थिक तथा संस्थागत सशक्तिकरणका लागि आ-आफ्ना आवश्यकता र मागको परिपुर्तिका आधारमा विभिन्न ऐन, नियम, कार्यविधि, मापदण्ड, निर्देशिका तथा योजनाहरू निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्न पाउने अधिकार राख्दछन् । सोही अधिकारलाई कार्यान्वयनका लागि अल्पकालिन, मध्यकालिन र दीर्घकालिन रूपमा विभिन्न नीति, योजना, बजेट तथा कार्यक्रमहरू लागु गरिरहेको वर्तमान अवस्थामा यस गाउँपालिकाले आर्थिक रूपले पछाडि परेका विपन्न, हिसा पिडित तथा बेचबिखनमा परेका महिला, विपन्न तथा असहाय बालबालिका र न्यून आय भएका नागरिकहरूको आर्थिक सशक्तिकरणका माध्यमबाट रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गरी उनीहरूको गरिबिपनलाई घटाउँदै गुणस्तरीय जीवनयापनमा सहयोग पुगोस् भन्ने उद्देश्यले श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सम्बन्धी प्रचलित कानूनले निर्विष्ट गरेका प्रावधानहरूलाई आधार मानी यो रोजगार रणनीति निर्माण गरिएको हो । गाउँपालिकाभित्र रहेका सरकारी, निजी, सहकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरूको सयुक्त लगानीबाट गाउँपालिकाको आन्तरिक अर्थतन्त्र मजबुत तथा रोजगारमूलक कार्यशैलीबाट निर्माण गरी आयआर्जन, रोजगारी र आन्तरिक उत्पादनमा अभिवृद्धि गर्ने गरी गाउँपालिकाको अर्थतन्त्रमा स्थायीत्व कायम गर्ने उद्देश्यले यो रणनीति तयार गरिएको यस परिपेक्ष्यमा म अत्यन्तै खुशी छु । यो पञ्चवर्षीय रोजगार रणनीति (२०८२-२०८७) निर्माणमा सहभागी भई सहयोग गर्नु हुने यस गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष श्री मरुकला बिष्ट ज्यू लगायत सबै जनप्रतिनिधि ज्यूहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री रविन्द्र बहादुर शाही ज्यू, राजनीतिक दलका प्रतिनिधि ज्यूहरू, सबै शाखाका शाखा प्रमुखहरूप्रति धन्यवाद छ ।

यस रणनीतिको मस्यौदा तयारीमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने Community Resource Management Pvt.Ltd परिवारप्रति आभार व्यक्त गर्दछु । साथै आवश्यक सूचना उपलब्ध गराई सहयोग गर्नु हुने सम्पूर्ण व्यवसायी, संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरू, सूचनादाताहरूलाई पनि धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

रणनीति निर्माणमा यहाँहरूले गर्नु भएको योगदानको उच्च मुल्याङ्कन गर्दै अब यस रणनीतिको कार्यान्वयनमा पनि महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरिबिन हुन हार्दिक अपील गर्दछु ।

काली बहादुर शाही
गाउँपालिका अध्यक्ष

खण्ड १ : रणनीतिक सन्दर्भ

- १.१. पृष्ठभूमि
- १.२. रणनीतिको औचित्य आवश्यकता
- १.३. अध्ययन विधि
- १.४. सिमा

खण्ड २ : वर्तमान अवस्था विश्लेषण

खण्ड ३ : रणनीतिक विश्लेषण

- (क) प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रममा सहभागी भएका व्यक्तिहरुको विवरण
- (ख) गाउँपालिका भित्र रहेका सहकारी संस्थाहरुको विवरण

खण्ड ४ : रणनीतिक बिषय

- ४.१. रोजगार रणनीतिका सिद्धान्तहरु
- ४.२. रणनीतिक सवालहरु
- ४.३. सोच, ध्येय र उद्देश्यहरु
- ४.४. रणनीतिक लक्ष्य
- ४.५. रणनीतिले समेटेका रोजगारीका क्षेत्रहरु

खण्ड ५ : रणनीति र कार्यनीतिहरु

- ५.१. रणनीतिहरु
- ५.२. कार्यनीति

खण्ड ६ : रणनीति कार्यान्वयनको कार्ययोजना

खण्ड ७ : विविध

- ७.१. स्रोत परिचालन र बजेट व्यवस्थापन
 - ७.२. रणनीतिको निर्देशक समिति अनुगमन र मुल्याङ्कन सम्बन्धी व्यवस्था
 - ७.३. रोजगार सेवा केन्द्रको जनशक्ति सम्बन्धी व्यवस्था
 - ७.४. जोखिम व्यवस्थापन
 - ७.५. रणनीतिको पुनरावलोकन
 - ७.६. अन्तिम मुल्यांकन
- अनुसूचीहरु

१.१. पृष्ठभूमि नेपालको संविधानको धारा १७ मा श्रमप्रतिको अवहेलना गर्न नहुने, धारा १८ को उपधारा (४) ले समान कामका लागि लैङ्गिक आधारमा पारिश्रमिक तथा सामाजिक सुरक्षामा भेदभाव गर्न नहुने, धारा १९ को उपधारा (१) ले श्रमप्रति अवहेलना, जातीय छुवाछुत एवम् लैङ्गिक भेदभाव नहुने व्यवस्था गरेको छ। नेपालको संविधानको मौलिक हक अन्तरगत धारा ३३ मा रोजगारीको हकको व्यवस्था गरिएको छ। जसमा प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हक हुने र प्रत्येक नागरिकले रोजगारी छनौट गर्न पाउने व्यवस्था गरेको छ। यस्तै धारा ३४ ले श्रमको हकको व्यवस्था गरेको छ। जसमा पारिश्रमिक र सामाजिक सुरक्षा सहितको श्रमको हक हुने व्यवस्था गरेको छ।

संविधानको धारा ५१ मा श्रम र रोजगार सम्बन्धी नीतिको व्यवस्था रहेको छ। सो नीतिमा सबैले काम गर्न पाउने अवस्था सुनिश्चित गर्दै देशको मुख्य सामाजिक, आर्थिक, शक्तिको रूपमा रहेको श्रमशक्तिलाई दक्ष, व्यवसायिक बनाउने र स्वदेशमा नै रोजगारी अभिवृद्धि गर्ने तथा मर्यादित श्रम, सबै श्रम शोषणको अन्त्य गर्ने लगायत वैदेशिक रोजगारीबाट आर्जन भएको पूँजी, सीप, प्रविधि र अनुभवलाई स्वदेशमा उत्पादनमूलक क्षेत्रमा परिचालन गर्न प्रोत्साहन गर्ने लक्ष्य लिएको छ। सरकारले श्रम तथा रोजगारीका विषयलाई व्यवस्थित पार्न वैदेशिक रोजगार नीति, २०६८, राष्ट्रिय रोजगार नीति, २०७१, राष्ट्रिय व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य नीति, २०७६ लगायतका नीति जारी गरेको छ। उक्त नीतिहरूले श्रम र श्रमिकको मर्यादा तथा सुरक्षाका विषयलाई प्राथमिकता दिएको छ।

श्रम तथा श्रमिकको अधिकार र सुरक्षाका सम्बन्धमा बोनस ऐन, २०३९, ट्रेड युनियन ऐन, २०४९, बालश्रम (निषेध र नियमन गर्ने) ऐन २०५६, वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४, श्रम ऐन, २०७४, योगदानमा आधारिक सामाजिक सामाजिक सुरक्षा सुरक्षा ऐन, २०७४ र रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५) जारी भई कार्यान्वयनमा आएका छन्। यी सबै कानुनी व्यवस्थाहरूले हरेक नागरिकको श्रम र रोजगारीको अधिकारलाई व्यवस्थित पारेको छ। एकिकृत रोजगार केन्द्र सेवा सञ्चालन कार्यविधि, २०८० मा रोजगार रणनीतिको विषय उल्लेख गरिएको छ।

यिनै कानुनी व्यवस्थाहरूलाई कार्यान्वयन गर्नका लागि स्थानीयस्तरमा समेत रोजगार सम्बन्धी रणनीति तय गरी लागु गर्नुपर्ने भएको हुँदा जगन्नाथ गाउँपालिकाले पन्च वर्षीय रोजगार रणनीति निर्माण गरिएको हो।

१.२. रणनीतिको औचित्य/आवश्यकता

स्थानीयस्तरमा रोजगारीका अवसर सिर्जना हुन नसक्दा गाउँपालिकाको श्रमयोग्य जनशक्ति रोजगारीका लागि बाहिर जानुपर्ने अवस्था छ। तिमध्ये कतिपय देशभित्रै अन्य ठाउँहरूमा र अधिकांश भारतका विभिन्न शहरहरूमा जान बाध्य छन्। रोजगारीको उचित व्यवस्थापन हुन नसक्दा करिब एक हजार एक सय युवाहरू रोजगारका लागि भारतमा छन् भने करिब एक भन्दा बढी व्यक्तिहरू संसारका विभिन्न मुलुकमा छरिएर रहेका छन्। गाउँपालिकाभित्रै विभिन्न क्रियाकलापहरू गरेर स्वरोजगार हुन सक्ने अवस्था नभएको भने होईन तर सामाजिक प्रतिष्ठाकै कारण र अरुको देखासिखीमा लागेर युवाहरू विविध कष्टहरू सहेर पनि वैदेशिक रोजगारीमा जाने गरेको वर्तमान अवस्था छ।

यसले गर्दा गाउँमा श्रमयोग्य जनशक्तिको अभाव हुने गरेको छ। श्रमयोग्य जनशक्ति मात्रै हैन, गाउँमा हुने सामाजिक क्रियाकलापहरूमा सहयोग गर्ने व्यक्ति नहुने अवस्था आउँदैछ। पुरुषहरू रोजगारीका लागि भारत तथा तेश्रो मुलुकमा जाने भएपछि महिला र जेष्ठ नागरिकहरूको कार्यबोझ बढेको देखिन्छ।

नेपालको १४ औं योजनाले रोजगारीसँग अन्तरसम्बन्धित रहेका गरिबी न्यूनिकरण, सामाजिक सुरक्षा, सीप तथा क्षमताको विकास, रोजगारीका अवसरमा विपन्न वर्गको पहुँच स्थापना गर्ने लगायतका विषयलाई प्राथमिकता दिएको छ। सोही अनुसार गाउँपालिकाले आवधिक योजनामा स्थानीय उत्पादनलाई वृद्धि गर्ने उद्देश्य राखेको छ। गाउँपालिकाले नीति तथा कार्यक्रममार्फत पनि स्थानीयस्तरमा रोजगारी सिर्जना गर्ने खालका योजना तय गर्ने प्रयास गर्दै आएको छ।

यि प्रयासहरूलाई व्यवस्थित गर्नका लागि रणनीतिक रूपमा ठोस योजना बनाई स्थानीयस्तरमा रोजगारी प्रवर्द्धन गर्न श्रम तथा रोजगारीका क्षेत्रमा न्यूनतम मापदण्ड बनाउने, बेरोजगारहरूको सीप तथा क्षमता विकास गर्न, उपलब्ध रोजगारीका अवसरमा सबै जाती तथा वर्णलाई समावेशी अवसर सिर्जना गर्नुपर्ने भएको हुँदा यस रणनीतिको आवश्यकता महसुस गरिएको हो।

१.३. अध्ययन विधि

१.३.१. सरोकारवालाहरूसंग अभिमुखीकरण : गाउँपालिकाको रणनीतिक योजना निर्माण गर्नका लागि स्थानीय अवस्थाको विश्लेषण आवश्यक हुन्छ। रणनीतिक योजना तयार गर्ने क्रममा गाउँपालिकाको रोजगारीको वर्तमान अवस्था र भावी सम्भावनाको विषयमा अध्ययन गरिएको थियो। अध्ययनका क्रममा गाउँ कार्यपालिकाका पदाधिकारी तथा सदस्यहरू, गाउँपालिका अन्तरगतका शाखाहरू र सरोकारवालाहरूसंग एक दिने अभिमुखीकरण गरिएको थियो ।

१.३.२. विज्ञ सहजकर्ता छनौट : रणनीतिको मस्यौदा तयारीमा कानुनी र भाषागत रूपमा सहयोग गर्नका लागि गाउँपालिकाले Community Resource Management Pvt.Ltd. संग सम्झौता गरी विज्ञ सहजकर्ता छनौट गरिएको थियो ।

१.३.३. रोजगारवालाहरूसंग छलफल : गाउँपालिकाभित्र रोजगारीको वर्तमान अवस्था, रोजगारीका सम्भावनाहरू, स्वरोजगारीका क्षेत्रहरूको विषयमा रोजगारदाताहरूसंग छलफल गरिएको थियो। यस क्रममा पारिवारिक सर्वेक्षण फाराम भरी उनीहरूबाट आवश्यक सूचना संकलन गरिएको थियो ।

१.३.४. वडास्तरमा आधारभूत सर्वेक्षण फारम मार्फत तथ्यांक संकलन : यस अन्तरगत दुईवटा फाराम तयार गरी रोजगारीको अवस्थाको तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो ।

१.३.५. सरोकारवालाहरूको धारणा संकलन : गाउँपालिकाभित्रका रोजगारीसंग सरोकार राख्ने व्यक्तिहरूको धारणा बुझ्नका लागि उनीहरूसंग छलफल गरिएको थियो। छलफलका क्रममा एक फाराम तयार गरी उनीहरूबाट सुझावहरू संकलन गरिएको थियो ।

१.३.६. दस्तावेजहरू अध्ययन : नेपालको संविधानमा श्रम तथा रोजगारी सम्बन्धी व्यवस्था, श्रम र रोजगारी सम्बन्धी संघीय सरकारले निर्माण गरेका विभिन्न ऐन, नियम, कार्यविधि, नीति तथा रणनीतिको अध्ययन गरी गाउँपालिकाको रोजगार रणनीति निर्माणका लागि सन्दर्भ सामग्रीको रूपमा दिईएको छ ।

१.३.७. प्रारम्भिक तथ्यांक विश्लेषण : आधारभूत सर्वेक्षण र दस्तावेज अध्ययनबाट प्राप्त तथ्याङ्कहरूको तथ्याङ्कीय विश्लेषण विधिद्वारा थियो ।

१.३.८. रणनीतिको मस्यौदा तयारी: प्रारम्भिक सूचना संकलन र दस्तावेज अध्ययनको आधारमा गाउँपालिकाको पञ्चवर्षीय रणनीतिको मस्यौदा तयार गरिएको थियो ।

१.३.९. मस्यौदामाथि छलफल : गाउँ कार्यपालिकाको बैठक र निर्देशक समितिको बैठकमा मस्यौदा माथि छलफल गरिएको थियो।

१.३.१०. रणनीतिलाई अन्तिम रूप: मस्यौदामाथि छलफल गर्न आयोजना गरिएको कार्यशालाबाट आएका सुझावहरू समावेश गरी रणनीतिलाई अन्तिम रूप दिईएको थियो।

१.४. सिमा : यो रणनीतिक योजनामा उल्लेखित मार्गदर्शन तथा सैदान्तिक अवधारणा बमोजिम तर्जुमा गरिएका पञ्चवर्षीय श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी नीति, योजना तथा कार्यक्रममार्फत सिर्जना हुने रोजगारीका सम्भावित अवसरहरूको लागि छनौट भएका कामदार तथा जनशक्तिहरूलाई प्रचलित मापदण्ड बमोजिमको सेवा सुविधा वाहेक अन्य सेवा सुविधाहरू दावी गर्न मनासिव देखिने छैन।

खण्ड २ : वर्तमान अवस्था विश्लेषण

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार नेपालको कुल जनसंख्या २,९१,६४,५७८ छ। जसमध्ये पुरुषको जनसंख्या १,४२,५३,६६१ र महिलाको जनसंख्या १,४९,११,०२७ रहेको छ। लैंगिक अनुपात हेर्दा १०० जना महिलामा पुरुष ९५.५९ रहेको छ। वि. स. २०७८ सालको जनगणना अनुसार नेपालमा श्रमयोग्य जनशक्ति (१५-५९ वर्ष) १,८०,७१,६८५ रहेको छ। यो संख्या देशको कुल जनसंख्याको ३६.२७ प्रतिशत हो। २०७८ सालको जनगणना अनुसार जगन्नाथ गाउँपालिकामा जम्मा घरधुरी १९३९, वडा नं. १ मा २१२०, वडा नं. २ मा १६२०, वडा नं. ३ मा १३२५, वडा नं. ४ मा १९१०, वडा नं. ५ मा १२५३ र वडा नं. ६ मा १९३० गरी जम्मा १०,१५८ जनसंख्या रहेको छ। जसमा पुरुष ४,८६८ र महिला ५,२९० जना रहेका छन्। लैङ्गिक अनुपात ९२.०२ प्रतिशत, साक्षरता दर ६८.८० प्रतिशत र वार्षिक जनसंख्या बृद्धिदर ०.७१ प्रतिशत रहेको छ। स्थानीयस्तरमा रोजगारीका र अवसर नहुँदा अधिकांश पुरुषहरू रोजगारीका लागि देशकै अन्य भागहरू र भारत तथा तेश्रो मुलुकमा जाने गरेका छन्।

गाउँपालिकाका वडा कार्यालयहरूबाट आएको सूचना अनुसार कृषि (तरकारी, फलफुल, मसाला, अन्नवाली, दलहन खेती) पशुपालन (बाखा, भैसी, कुखुरा, बगुर), माहुरी पालन, होटेल व्यवसायी, यातायात, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, भौतिक पूर्वाधार निर्माण, गैरसरकारी संस्था, व्यापार व्यवसाय, लघु जलविद्युत, लघु उद्योगमा रोजगारी प्राप्त गरेका छन्। रोजगारीको अवस्था हेर्दा शिक्षा सेवा, स्वास्थ्य सेवा, गैसस, गाउँपालिका लगायतका औपारिक क्षेत्रलाई मात्रै प्राथमिकता दिएको देखिन्छ। गाउँपालिकाले सञ्चालन गरिरहेको प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तरगत विशेषगरी महिलाहरूका लागि अल्पकालीन रोजगारी सिर्जना भएको देखिन्छ। स्वरोजगार र अनौपचारिक

क्षेत्रले सिर्जना गरेको रोजगारीलाई प्राथमिकतामा परेको देखिदैन। गाउँपालिकाभित्र पशुपालन, तरकारी खेती, फलफुल खेती, मसाला खेती, भौतिक पूर्वाधार निर्माण, गैरसरकारी संस्था, सरकारी निकायहरू, लघु उद्योग जडीबुटी संकलन, स्थानीय उत्पादनको प्रवर्द्धन, माहुरी पालनको क्षेत्रमा गाउँपालिकावासीलाई स्वरोजगार बनाउन सकिने देखिन्छ ।

गाउँमा सिर्जना हुने रोजगारीका प्रबल सम्भावनाहरूलाई बेवास्ता गर्दै गाउँपालिकावासीहरू रोजगारीका लागि भारत तथा तेश्रो मुलुकमा जाने प्रवृत्ति बढ्दो मात्रामा देखिएको छ। सामाजिक प्रतिष्ठा, अरुको देखासिखी र स्वदेशमा कामको सम्मान नहुने भन्दै रोजगारका लागि गाउँ बाहिर जान थालेका छन्। गाउँपालिकाले श्रमयोग्य उमेरको जनसंख्यालाई सीप विकास तथा आयआर्जन सम्बन्धी तालिम दिई स्वरोजगार बनाउन सकिने सम्भावना प्रबल देखिएको छ। दक्ष जनशक्ति नहुँदा गाउँपालिकाभित्र हुने निर्माण कार्यका लागि डकर्मी, शिखर्मी, सिमेण्टको काम गर्ने, फलामको काम गर्ने मजदुरहरू बाहिरबाट ल्याउनु पर्ने अवस्था छ। यसका लागि गाउँपालिकाले आवश्यक रणनीति तयार गरी आवश्यकता अनुसारको जनशक्ति उत्पादन गर्न सक्ने देखिन्छ। यसका साथै गाउँपालिकामा स्थानीयस्तरमा वैज्ञानिक कृषि प्रणाली, माहुरी पालन, स्थानीय लघु उद्योग सञ्चालनका लागि जनशक्ति उत्पादन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ।

रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५ ले गाउँपालिकाले बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई रोजगार प्रदान गर्न आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्ने व्यवस्था गरेकोछ। यस ऐन अनुसार गाउँपालिकामा एक रोजगार सेवा केन्द्र रहने व्यवस्था छ। बेरोजगार व्यक्तिहरूले सो रोजगार सेवा केन्द्रमा निवेदन दिनु पर्ने, रोजगार सेवा केन्द्रले रोजगारदाताहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था छ। यस ऐनले गाउँपालिकाले बेरोजगार सहायता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था पनि गरेको छ।

रोजगारीको हक सम्बन्धी नियमावली, २०७५ ले गाउँपालिकामा स्थानीय निर्देशक समिति गठन हुने, रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणाली बनाउनु पर्ने, गाउँपालिकाले रोजगार सम्बन्धी कार्यविधि बनाउन सक्ने व्यवस्था गरेको छ।

राष्ट्रिय रोजगार नीति, २०७१ ले स्थानीयस्तरमा रोजगारी सिर्जना गर्न जोड दिईने कुरा उल्लेख गरेको छ। श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान रणनीति, २०७८ अनुसार "स्थानीय सरकार, रोजगारीको आधार" भन्ने नारा सहित रोजगारी प्रवर्द्धनका लागि तीनै तहका सरकारहरूले समन्वय गर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ। यि सबै जिम्मेवारीहरूलाई कार्यान्वयन गर्न गाउँपालिकाले एक कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने देखिन्छ।

खण्ड ३: रणनीतिक विश्लेषण

क) प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रममा सहभागी भएका व्यक्तिहरूको बिबरण

आर्थिक वर्ष	रोजगारी प्राप्त गर्नेको संख्या	तालिम प्राप्त गर्नेको संख्या
०७६।०७७	१३५	०
०७७।०७८	२७८	०
०७८।०७९	३७०	०
०७९।०८०	२३०	०
०८०।०८१	२२६	०
०८१।०८२	८५	४०

ख) गाउँपालिकामा रहेका सहकारी संस्थाहरूको बिबरण

१. बड्ढीगाड लघु जलबिधुत सहकारी संस्था, जगन्नाथ १, पिलुचौर
२. भुकाखोला लघु जलबिधुत सहकारी संस्था लि, जगन्नाथ ५, गोत्री
३. जुड्डीखोला लघु जलबिधुत सहकारी संस्था लि, जगन्नाथ ३, जुड्डी
४. कालिका बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि, जगन्नाथ ६, तल्लो काप्री
५. लाली गुराँस बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि, जगन्नाथ १, डिमरगाउँ
६. किसान क्रेडिट बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था जगन्नाथ १, काप्री
७. नवजिवन बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था जगन्नाथ ३ मनिकाँडा

खण्ड ४ : रणनीतिक विषय

जगन्नाथ गाउँपालिकाको ६ वटै वडाहरूमा एउटै खालको भौगोलिक अवस्था छ। गाउँ पालिकाको भौगोलिक विकटताका बाबजुत स्थानीयस्तरमा रोजगारी सिर्जना गरी श्रमयोग्य जनशक्ति गाउँपालिकाभित्र रोक्न सकिने सम्भावना छ। तर पनि यो समस्या समाधान निकै कठिन छ।

४.१. रोजगार रणनीतिका सिद्धान्तहरू :

१. गरिबीको रेखामुनी रहेका घर परिवारलाई लक्षित गरिएको ।
२. स्थानीय तहमा रोजगारी सिर्जनालाई प्राथमिकता दिईएको ।
३. स्थानीय स्रोत साधनको उच्चतम उपयोगमा जोड दिईएको ।
४. साझेदारी र सहकार्यको अवधारणालाई आत्मसात गरिएको ।
५. बेरोजगारहरूको क्षमता विकासमा जोड दिने गरी कार्यनीति निर्धारण गरिएको ।
६. बेरोजगारी न्यूनिकरण तथा रोजगारीको दिगोपनाको सोच राखिएको ।
७. संस्थागत व्यवस्था गरिएको ।
८. वित्तीय स्रोतको सुनिश्चिता गरिएको ।

४.२. रणनीतिक सवालहरू

यस गाउँपालिकाको रोजगारीका क्षेत्रमा रणनीतिक सवालहरू तपसिल बमोजिम रहेका छन् ।

१. वास्तविक बेरोजगारहरूको पहिचान हुन नसक्नु ।
२. उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानीको अभाव र समस्याहरू ।
३. श्रम बजारमा सूचना प्रणालीको अभाव र व्यवस्थापन ।
४. शिक्षाको कमजोर अवस्था ।
५. सीप विकासको अभाव ।
६. वैदेशिक रोजगारीको अभाव ।
७. अतिवृष्टि र अनावृष्टि ।

४.३. सोच, ध्येय र उद्देश्यहरू : "विकासका पूर्वाधार निर्माण, स्थानीय उत्पादनमा वृद्धि र व्यवस्थित बजार, उचित ज्याला सहित श्रमको सम्मान रोजगारीको आधार"

दुरदृष्टि: स्थानीय उत्पादकत्वमा वृद्धि गरि रोजगारी सिर्जना गर्दै गाउँपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउने ।

उद्देश्य :

१. उत्पादनशील र मर्यादित रोजगारीका अवसरमा वृद्धि गर्नु ।
२. वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित बनाउनु ।
३. स्थानीयस्तरमा प्रतिस्पर्धी र उद्यमशिल मानवीय स्रोत विकास गर्नु ।
४. नागरिकलाई व्यवसायिक सीप विकास गर्दै स्वरोजगार निर्माण गर्नु ।

५. सबै प्रकारका श्रम शोषणको अन्त्य गर्नु ।
६. रोजगारमैत्री लगानी प्रोत्साहन गर्नु ।

४.४. रणनीतिक लक्ष्य

मर्यादित श्रमको सुनिश्चितता गरी उत्पादनभित्र रोजगारीका अवसरहरूको अभिवृद्धि गर्ने ।

४.५. रणनीतिले समेटेका रोजगारीका क्षेत्रहरू

१. कृषि, पुशपालन तथा वन पैदावार क्षेत्र ।
२. निर्माण क्षेत्र ।
२. पर्यटन क्षेत्र ।
४. उद्यमशिलता ।
५. सेवा प्रवाह क्षेत्र व्यापार व्यवसाय ।
६. उद्योग क्षेत्र ।
७. वैदेशिक रोजगार ।
८. वित्तीय क्षेत्र ।

खण्ड ५: रणनीति र कार्यनीतिहरू

१. रोजगारीका अवसरहरूमा वृद्धि एवं रोजगार सम्बद्ध सरोबारवालाहरू र सम्भावित क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने ।
२. बेरोजगार युवाहरूको सीप र क्षमता विकास गरी श्रम बजारमा प्रतिस्पर्धी जनशक्ति तयार गर्ने ।
३. बेरोजगार व्यक्तिहरूको पहिचान गरी उनीहरूलाई रोजगारीका अवसरमा संलग्न गराउन रोजगार केन्द्रलाई सक्षम र सबल बनाउने ।
४. आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरूमा भेदभाव रहित पहुँचका लागि क्षमता विकास गर्ने ।
५. वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, व्यवस्थित, मर्यादित र शोषण रहित बनाउन आवश्यक सहयोग, सहकार्य र सहजीकरण गर्ने ।
६. स्थानीय स्रोत साधनको प्रयोग गरी उद्यमशिलताको विकास र प्रवर्द्धनमार्फत स्वरोजगार बनाउने ।
७. श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी आवश्यक तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन, प्रकाशन र प्रसारण गर्ने ।

८. स्थानीयस्तरमा उपलब्ध सीप र कच्चा पदार्थको उच्चतम प्रयोग गरी साना तथा लघु उद्योग सञ्चालन गर्ने बातावरण मिलाउने ।

५.२. कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
१. रोजगारीका अवसरहरूमा वृद्धि गर्न रोजगार सम्बद्ध सरोकारवालाहरू र सम्भावित क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने ।	• आन्तरिक रोजगारीको सम्भावित क्षेत्रहरू पहिचान र रोजगार सम्बद्ध सरोकारवालाहरूको नक्साङ्कन गरिनेछ । • गाउँपालिकाले संचालन गर्ने पूर्वाधार निर्माणका योजनाहरूलाई रोजगारीसंग जोडिनेछ । • स्थानीयस्तरमा रोजगारीको अधिकतम अवसर सिर्जना गर्नका लागि अन्तर-सरकार सहकार्य र समन्वय गरिनेछ । • सरकारी, निजी, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रसंगको समन्वय, सहकार्य र साझेदारीमा रोजगारीका थप अवसर सृजना गरिनेछ । • संघ र प्रदेश सरकारसंगको सहकार्य र समन्वयमा गाउँपालिकाभित्र उद्योगहरू संचालन गर्न पहल गरिनेछ । • स्थानीयस्तरमा रोजगारी सिर्जना सम्बन्धी कार्यलाई एकिकृत एवं व्यवस्थित रूपमा संचालन गर्न आवश्यक पर्ने नीति, कानून तथा योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
२. बेरोजगार युवाहरूको सीप र क्षमता विकास गरी श्रम बजारमा प्रतिस्पर्धी जनशक्ति तयार गर्ने ।	• दक्ष एवं सीपयुक्त जनशक्ति तयार गर्नका लागि विद्यालय तहदेखि नै प्राविधिक तथा व्यवहारिक शिक्षामा जोड दिइनेछ । • वैदेशिक रोजगारका लागि जाने युवाहरूलाई सम्बन्धित मुलुकको श्रम बजारको माग अनुसार सीपमुलक तालिम सञ्चालन गरी दक्ष जनशक्ति तयार गरिनेछ । • संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालिमको पाठ्यक्रममा एक रूपता ल्याइनेछ । • व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालिमको संचालनमा एकरूपता र प्रभावकारिता सुनिश्चित गरिनेछ । • एकिकृत सीप विकास तालिम सूचना प्रणालीको विकास गरी सरोकारवालाबिच समन्वय र सहकार्य गरिनेछ । • स्थानीयस्तरमा अधिकतम रोजगारी सिर्जना हुने गरी आधुनिकीकरण

	र व्यवसायिकीकरण गर्न सिचाई, विद्युतीकरण, कृषि, सडक, कृषि प्रविधि र उपकरणमा पहुँच विस्तार गरिनेछ। • निर्माण क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने जनशक्ति स्थानीयस्तरमै उपलब्ध हुने गरी प्लम्बर, ईलेक्ट्रिसियन, पेण्टिङ्ग, सकर्मी डकर्मी लगायत आवश्यक तालिमहरू सञ्चालन गरी दक्ष जनशक्ति तयार गरिनेछ। • पर्यटन क्षेत्रलाई रोजगारीको आधार बनाउनका लागि पर्यटकीय क्षेत्रहरूको पहिचान, विकास र बिस्तार गरी पर्यटन व्यवसायका लागि आवश्यक जनशक्ति र पूर्वाधारहरू तयार गर्न विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रसँग सहकार्य र समन्वय गरिनेछ। • दक्ष जनशक्ति तयार गरी स्वरोजगार बनाउन विभिन्न रोजगारमुलक एवं सीपमुलक तालिम सञ्चालनका लागि स्थानीय स्वरोजगार कोषको स्थापना गरिनेछ। • स्थानीयस्तरको रोजगारी प्रवर्द्धनका सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान गरिनेछ।
३. बेरोजगार व्यक्तिहरूको पहिचान गरी उनिहरूलाई रोजगारीका अवसरमा संलग्न गराउन रोजगार केन्द्रलाई सक्षम र सवल बनाउने ।	• अनौपचारिक क्षेत्रमा क्षेत्रमा रहेको रोजगारीलाई औपचारिक क्षेत्रमा रूपान्तरण गर्न विभिन्न रोजगारमैत्री कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। • रोजगार सेवा केन्द्र र कर्मचारीको क्षमता विकास एवं सुद्विकरण गरी रोजगार विनिमय सेवा सञ्चालन गरिनेछ । • रोजगारसँग सम्बन्धित विभिन्न योजना, कार्ययोजना र कार्यनीतिहरू तर्जुमा गरिनेछ। • बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई रोजगार सेवा केन्द्रबाट एकिकृत श्रम रोजगारमुलक सेवा उपलब्ध गराईनेछ। • स्थानीय एवं राष्ट्रियस्तरका रोजगारीका अवसरहरूको सूचना गाउँपालिकाको वेबसाईटमार्फत सार्वजनिक गरिनेछ। • विभिन्न निकायबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूमा बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारी प्रदान गर्न आवश्यक समन्वय गरिनेछ। • संघ र प्रदेश सरकारसँगको साझेदारीमा रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।

	• रोजगारी सिर्जनाका लागि रोजगार केन्द्रको संस्थागत विकासमा जोड दिईनेछ। • गाउँपालिकाभिन्न सञ्चालन हुने सीपमुलक तथा रोजगार मुलक तालिमहरुलाई एकद्वार प्रणाली अपनाई रोजगार केन्द्रमार्फत मात्र सञ्चालन गरिनेछ। • बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई सूचिकृत गरी उनीहरुलाई विभिन्न सीपमुलक तालिमहरु सञ्चालन गरिनेछ। • महिलाहरुलाई श्रम बजारमा प्रवेश गराउन उनीहरुको सीप तथा क्षमता विकासका लागि विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ। • आन्तरिक रोजगारी, स्वरोजगार, वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी रोजगार सेवाकेन्द्र मार्फत सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ। • विभिन्न निकायहरुबाट सञ्चालन हुने वैदेशिक रोजगार र सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी कार्यक्रमको सञ्चालनमा समन्वय र सहजिकरण गरिनेछ।
४. आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरुमा भेवभाव रहित पहुँचका लागि क्षमता विकास गर्ने।	• महिला र पुरुष समान कामको समान ज्यालालाई प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि दबाबमूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ। • एकल महिला, दलित महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु र पछाडि पारिएको समुदायलाई लक्षित गरी रोजगारयोग्य कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ। • रोजगारीको क्षेत्रमा देखिने लैङ्गिक, जातिय, भौगोलिक या अन्य खालमा भेदभावलाई न्यूनीकरण गर्न अभियान सञ्चालन गरिनेछ। • बालश्रम, बाध्यकारी श्रम लगायत श्रम शोषणको अन्त्य गर्न आवश्यक सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ। • श्रमिकलाई कानुन बमोजिम तोकिएको न्यूनतम पारिश्रमिक उपलब्ध नगराउने रोजगारदातालाई आवश्यक कानूनी कारबाही गरिनेछ। • श्रमिकलाई कामको सिलसिलामा हुन सक्ने स्वास्थ्यजन्य समस्याको उपचार, कार्यस्थलमा हुने स्वास्थ्य जोखिम न्यूनीकरण गर्न श्रमिकको औषधी उपचार खर्चको व्यवस्था गरिनेछ।

	• मानव अधिकार सम्बन्धी स्थानीय कार्ययोजना बनाई लागु गरिनेछ। • श्रमलाई मर्यादित बनाउँदै श्रमशक्तिको विविधताको अधिकतम उपयोग गरिनेछ। • अनौपचारिक तथा स्वरोजगार श्रमिकलाई योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा प्रणालीमा आवद्ध गरी सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति गराइनेछ।
५. वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, व्यवस्थित र मर्यादित, शोषण रहित बनाउन आवश्यक सहयोग, सहकार्य र सहजीकरण गर्ने।	• सामाजिक सुरक्षासंग सम्बन्धित राष्ट्रिय कानून अनुसार वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रमिकलाई योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा प्रणालीमा आवद्ध गराइनेछ। • अन्तराष्ट्रिय श्रम बजारको अध्ययन अनुसन्धान गरी पेशा अनुसारको सीपको पहिचान सहित तालिमको मापदण्ड तयार गरिनेछ। • वैदेशिक रोजगारमा जाने व्यक्तिहरूका लागि वैदेशिक रोजगारीमा भएका अवसर, चुनौती र सम्भावित जोखिमहरूको विषयमा अभिमुकीकरण सञ्चालन गरिनेछ। • वैदेशिक रोजगारीमा समस्या भोगेर फर्किएका व्यक्तिहरूका लागि आवश्यकता अनुसारको सहयोग उपलब्ध गराई समाजमा पुनःस्थापना गरिनेछ। • वैदेशिक रोजगारीको क्रममा मृत्यु भएका, अङ्गभङ्ग भएका बिरामी भएका व्यक्तिहरूको उद्धार, उपचार, राहात लगायत आवश्यक आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउन पहल गरिनेछ। • वैदेशिक रोजगारमा जाने श्रमिकको श्रम स्वीकृति र नविकरणमा सहजीकरण गरिनेछ।
६. स्थानीय स्रोत साधनको प्रयोग गरी उद्यमशिलताको विकास र प्रवर्द्धन मार्फत स्वरोजगार बनाउने।	• युवाहरूलाई रोजगारमूलक, व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालिम सम्बन्धी गाउँपालिकाको नीति र कानून तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ। • उद्यमशिलता सम्बन्धी तालिम सञ्चालित गरी युवाहरूलाई स्वरोजगार बनाइनेछ। • लघु उद्योग, घरेलु उद्योग तथा साना उद्योगको प्रवर्द्धन हुने गरी

	युवाहरुको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। • वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरुको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई गाउँपालिकाभित्र कायान्वयनमा ल्याउन 'तपाईंको सीप, हाम्रो सहयोग' कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। • उद्यमशीलता विकासका लागि सहकारी संस्थाहरु, सामुदायिक संस्थाहरु, तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई लगानी गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। • वित्तीय क्षेत्र र गैरसरकारी संस्थाहरुको सहयोगमा वित्तीय साक्षरता र वित्तीय पहुँचमार्फत स्थानीय तहमा उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गरिनेछ। • स्थानीय प्रविधि र परम्परागत सीपको उपयोग गरी स्थानीय उत्पादनमा वृद्धि गरिनेछ। • स्थानीयस्तरमा उत्पादित वस्तुहरुको बार्षिक रुपमा समर्थन मुल्य निर्धारण गरिनेछ। • स्थानीय उत्पादनको बजारीकरणका लागि गाउँपालिकाबाट आवश्यक पहल गरिनेछ। • उद्यम व्यवसाय सञ्चालन गर्न चाहने युवाहरुलाई व्यवसायिक योजनाको आधारमा स्थानीय स्वरोजगार कोषबाट सहुलियतपूर्ण कर्जा उपलब्ध गराईनेछ। • सूचिकृत बेरोजगारहरुले उद्यम व्यवसाय सञ्चालन गर्न चाहेमा निशुल्क व्यवसाय दर्ता गरिनेछ। • कृषिलाई आकर्षक पेशाको रुपमा स्थापित गर्न उत्कृष्ट कृषक सम्मान तथा पुरस्कार" सञ्चालन गरिनेछ। • स्थानीय कृषि उत्पादनलाई स्थानीयस्तरमै प्रशोधन गरी बजारीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। • कृषि र पशु बिमालाई प्रभावकारी बनाईनेछ। यसका लागि लागि विमाको महत्ववारे कृषकहरुलाई अभिमुखीकरण गरिनेछ। • कृषि र पशुपालन व्यवसायमा कृषकको प्राप्त गरेको नतिजाको
--	---

	आधारमा अनुदान दिइनेछ ।
७. श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी आवश्यक तथ्यांक संकलन, प्रशोधन, प्रकाशन र प्रसारण गर्ने ।	- गाउँपालिकाले वैदेशिक रोजगारी (भारत समेत) जाने तथा फर्किने व्यक्तिहरुको अभिलेख संकलन गरी उनीहरुलाई परिचय पत्र जारी गरिनेछ र सो को अभिलेख दुरुस्त राखिनेछ । - बालश्रम मुक्त गाउँपालिका घोषणा गर्न आवश्यक तथ्याङ्क संकलन गरिनेछ । - गाउँपालिकाभित्र सञ्चालित उद्यम व्यवसाय, व्यवसायीक प्रतिष्ठान, कम्पनीहरु लगायत अन्य नीजि क्षेत्रको व्यवसायिक घरानाहरुमा रोजगारीमा रहेका व्यक्तिहरुको तथ्याङ्क संकलन गरिनेछ । - श्रमिक र रोजगारदाताहरुको सम्पूर्ण विवरणहरु समावेश गरी श्रम तथा रोजगार र आप्रवासन आप्रवासन प्रोफाईल तयार गरिनेछ । गाउँपालिकाका सबै घरधुरीको सर्वेक्षण गरी गरीब घरपरिवारको पहिचान गर्दै परिचय पत्र वितरण गर्ने कार्यलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।
८. स्थानीय स्तरमा उपलब्ध सीप र कच्चा पदार्थको उच्चतम प्रयोग गरी साना तथा लघु उद्योग सञ्चालन गर्ने वातावरण मिलाउने ।	- स्थानीय सहकारी संस्थाहरुलाई स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित साना तथा लघु उद्योग सञ्चालन गर्नका लागि प्रोत्साहित गरिनेछ । - गाउँपालिकाभित्र उपलब्ध जडिबुटी र स्थानीय उत्पादनलाई प्रशोधन गर्ने गरी साना तथा लघु उद्योग सञ्चालन गर्ने व्यक्ति तथा संस्थालाई प्रोत्साहन दिइनेछ । - गाउँपालिकाभित्रको कृषियोग्य बाँझो जमिनमा कृषि तथा जडीबुटी खेती गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

खण्ड ६: रणनीति कार्यान्वयनको कार्ययोजना

क्र स	रणनीति	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	बजेट
१	रोजगारदाताको तथ्याङ्क संकलन तथा अभिलेखन	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	३ लाख
२	उत्पादनमूलक क्षेत्रमा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम लागू गर्ने ।	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	१ करोड
३	श्रमिक परिचालनका लागि निर्माण	गाउँपालिकाको	प्रधानमन्त्री रोजगार	३०

	सामाग्री खरिद	रोजगार सेवाकेन्द्र	कार्यक्रम	लाख
४	बेरोजगार व्यक्तिको तथ्याङ्क संकलन तथा अभिलेखन	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	५ लाख
५	कार्यपालिका तथा विषयगत शाखासंग रोजगारीका क्षेत्र पहिचान, चुनौति तथा समाधानका उपाय सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	८ लाख
६	श्रम तथा रोजगारसंग सम्बन्धित सूचना व्यवस्थापन	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	गाउँपालिका	१ लाख
७	वडा कार्यालय तथा जनप्रतिनिधिसंग अभिवृद्धि गर्न अन्तरक्रिया कार्यक्रम	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	३ लाख
८	सीप विकास तालिम संचालन	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	३ करोड
९	स्थानीयस्तरको रोजगारी प्रवर्द्धनका सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	३ लाख
१०	न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति हुने क्रियाकलापहरु लाई उत्पादनशिल रोजगारी मा आवद्ध	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	२ करोड
११	हाते औजार तथा अन्य सामाग्री खरिद	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	३० लाख
१२	श्रमिक अभिमुखिकरण तालिम	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	१० लाख
१३	श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान संचालन कार्यक्रम	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	१० लाख
१४	स्थानीय रोजगारदाताको आश्यकतामा आधारित सीप तथा तालिम संचालन	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	५ लाख
१५	बैदेशिक रोजगारीको व्यक्तिगत श्रम स्वीकृतिका लागि रोजगार सेवाकेन्द्रको दक्षता अभिवृद्धि	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	५ लाख
१६	रोजगारमूलक व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालिम सम्बन्धित गाउँपालिकाको नीति र कानून तर्जुमा	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	गाउँपालिका	२ लाख

१७	कृषिमा आधुनिकीकरण कार्यक्रम	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	गाउँपालिका र अन्य साझेदार निकाय	१ करोड
१८	पर्यटकीय स्थलहरूको पहिचान र प्रचार प्रसार	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	गाउँपालिका	८ लाख
१९	बैदेशिक रोजगारमा जान चाँहनेलाई छोटो अवधिको व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालिम	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	गाउँपालिका र साझेदार निकाय	५० लाख
२०	साना तथा लघु उद्यम सञ्चालन व्यववासीक कृषि तथा पशुपालनमा नतिजामुखी अनुदान	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	साझेदार निकाय	५० लाख
२१	निर्देशक समिति परिचालन	गाउँपालिका	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	१० लाख
२२	रोजगार सेवा केन्द्रको कार्यालय सञ्चालन	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	गाउँपालिका	२५ लाख
२३	विविध खर्च	गाउँपालिकाको रोजगार सेवाकेन्द्र	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	१० लाख
कुल जम्मा			९ करोड ६५ लाख	

खण्ड ७: विविध

७.१. स्रोत परिचालन र बजेट व्यवस्थापन

जगन्नाथ गाउँपालिकाले वार्षिक नीति कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन रोजगार रणनीतिमा आधारित भई तर्जुमा गरिनेछ। रणनीतिको कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने श्रोत साधन वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रममार्फत नियमित रुपमा प्रस्ताव गरिनेछ। आवश्यकता अनुसार विकास साझेदारीसंग समेत आर्थिक श्रोत व्यवस्थापनको लागि सहकार्य गरिनेछ। रणनीतिको अनुमानित स्रोत देहाय बमोजिम प्रक्षेपण गरिएको छः

क: प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम ५ करोड

ख जगन्नाग गाउँपालिका ३ करोड

ग साझेदार निकाय निकायम १ करोड ६५ लाख

७.२. रणनीतिको निर्देशक समिति, अनुगमन र मूल्यावन सम्बन्धी व्यवस्था

१) रोजगार रणनीतिको कार्यान्वयनमा सहजीकरणका लागि एक निर्देशक समिति रहनेछ।

क) गाउँपालिकाको अध्यक्ष - अध्यक्ष

ख) गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष - सदस्य

ग) गाउँकार्यपालिकाका सदस्यहरूमध्ये अध्यक्षले तोकेका दुईजना — सदस्य

घ) गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - सदस्य

ङ) गाउँपालिकाको कृषि शाखाको संयोजक - सदस्य

च) गाउँपालिकाको शिक्षा शाखाको प्रमुख - सदस्य

छ) गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखाको प्रमुख — सदस्य

ज) गाउँपालिकाको पशु विकास शाखाको प्रमुख - सदस्य

झ) उद्योगी व्यवसायीका संस्थाहरूमध्येबाट अध्यक्षले तोकेको एक जना — सदस्य

ञ) निर्माण व्यवसायी संघको प्रतिनिधि एक जना — सदस्य

ट) गाउँपालिकाभित्र रहेका सहकारी संस्थाहरूमध्ये अध्यक्षले तोकेको एक जना — सदस्य

ठ) गाउँपालिकाभित्र कार्यरत गैरसरकारी संस्थाहरूमध्ये अध्यक्षले तोकेको एक जना — सदस्य

ड) गाउँपालिकाको रोजगार संयोजक — सदस्य सचिव

२) स्थानीय निर्देशक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

क) श्रम बजारको माग र विद्यमान जनशक्तिको उपलब्धताको विश्लेषण र प्रक्षेपण गर्ने,

- ख) रणनीतिको कार्यान्वयनको अवस्थाको निर्यामत अनुगमन गरी देखिएका समस्या तथा समाधानका उपाय सहित पृष्ठपोषण दिने,
- ग) बेरोजगार व्यक्तिको अद्यावधिक अभिलेख तयार गर्न रोजगार सेवा केन्द्रलाई मार्गदर्शन गर्ने,
- घ) रोजगार कार्यक्रम तथा बेरोजगार सहायता कार्यक्रमको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गर्ने,
- ड) रणनीतिको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने स्रोतको व्यवस्थापन गर्न संघ, प्रदेश र अन्य सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।

७.३. रोजगार सेवा केन्द्रको जनशक्ति सम्बन्धी व्यवस्था

यस रणनीतिको कार्यान्वयनका लागि रोजगार सेवा केन्द्रमा देहायको जनशक्ति व्यवस्थापन गरिनेछः

- क) रोजगार संयोजक १ जना
- ख) रोजगार सहायक -१ जना
- ग) सव-इन्जिनियर -१ जना
- घ) फिल्ड सुपरभाईजर -१ जना
- ड) रोजगार प्रवर्द्धक (प्राविधिक) २ जना
- च) कार्यालय सहयोगी १ जना

७.४. जोखिम व्यवस्थापन

रणनीति कार्यान्वयनको क्रममा आउन सक्ने जोखिमहरूलाई देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ।

१. स्रोत व्यवस्थापनका लागि निर्देशक समिति अन्य सबै सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरी आवश्यक स्रोतको खोजी गर्न सक्नेछन्।
२. सरकारी, गैरसरकारी र नीजि क्षेत्रबिच प्रभावकारी समन्वय रणनीतिको कार्यान्वयनका लागि सरकारी निकायहरू, गैरसरकारी सस्थाहरू, रोजगारी मेलाका साथै नीजि क्षेत्रले पनि प्रभावकारी भूमिका निर्वाह गर्न सक्छ। यदि उनीहरूसँग सही समन्वय हुन सकेन भने

रणनीतिको कार्यान्वयनमा बाधा पर्न सक्छ। यसका लागि निर्देशक समितिले प्रभावकारी समन्वय गर्नुपर्ने देखिन्छ।

३. गाउँपालिकाको प्राथमिकतासंगको सामजस्यता गाउँपालिकाको आवधिक योजना, बार्षिक योजनाहरुमा पूर्वाधार विकासले बढी प्राथमिकता पाईरहेको बर्तमान परिवेशमा रोजगार रणनीति कार्यान्वयनले प्राथमिकता नपाउन सक्छ। गाउँपालिकाका अध्यक्ष र उपाध्यक्ष स्वयं निर्देशक समितिमा हुँदा यसले प्राथमिकता पाउने देखिन्छ।

७.५. रणनीतिको पुनरावलोकन: यो रणनीतिकमा समावेश भएका क्रियाकलापहरुको प्रगति सम्बन्धमा प्रत्येक दुई वर्षमा समिक्षा गरिनेछ। समिक्षाका क्रममा कुनै रणनीति वा कार्यनीति हटाउन पर्ने वा संसोधन गर्नुपर्ने भए गाउँकायपालिकाको बैठकले संसोधन गर्न सक्नेछ।

७.६. अन्तिस मुल्यांकन : रणनीति कार्यान्वयनको अन्तिम वर्ष अर्थात् पाँचौ वर्षमा अन्तिम मूल्यांकन र आगामी रणनीतिको पूर्व तयारी गरिनेछ। पाँचौ वर्षको पहिलो ६ महिना व्यतित भएपछि रणनीतिको अन्तिम मूल्यांकन प्रारम्भ गरिनेछ। रणनीतिको अन्तिम मूल्यांकन प्रतिवेदन तयार गरी प्रकाशन गरिनेछ। मुल्याङ्कनबाट प्राप्त अनुभव तथा पृष्ठपोषणलाई आगामी दिनमा तर्जुमा हुने रणनीति निर्माणमा उपयोग गरिनेछ।

अनुसूची - १

रोजगारदाताको विवरण

रोजगारदाता प्रतिष्ठानको नाम:

ठेगाना

सम्पर्क न.

सञ्चालकको नाम

व्यवसायको प्रकार

व्यवसायबाट स्वरोजगार भएको व्यक्तिहरुको संख्या:

जम्मा

महिला

पुरुष

व्यवसायबाट रोजगार पाएका कामदारको संख्या :

जम्मा

महिला

पुरुष

कामदारहरुको विवरण:

क्र स	नाम थर	ठेगाना	उमेर	काम शुरु गरेको मिति	तलब भत्ता	कैफियत